Karta przedmiotu

Nazwa i kod przedmiotu	Wybrane zagadnienia z ontologii (Wykład), PG_00176592		
Kierunek studiów	Filozofia (O)		
Data rozpoczęcia studiów	październik 2025 r.	Rok akademicki realizacji przedmiotu	2027/2028
Poziom kształcenia	I stopnia - licencjackie	Grupa zajęć	Grupa zajęć obowiązkowych z zakresu kierunku studiów Grupa zajęć fakultatywnych Grupa zajęć powiązanych z prowadzonymi badaniami naukowymi w dziedzinie nauki związanej z kierunkiem - profil ogólnoakademicki
Forma studiów	stacjonarne	Sposób realizacji	na uczelni
Rok studiów	3	Język wykładowy	polski
Semestr studiów	6	Liczba punktów ECTS	2.0
Profil kształcenia	ogólnoakademicki	Forma zaliczenia	zaliczenie
Jednostka prowadząca	Rektor -> Wydział Nauk Społecznych -> Instytut Filozofii -> Zakład Metafizyki, Filozofii Religii i Filozofii Współczesne		
Imię i nazwisko wykładowcy (wykładowców)	Odpowiedzialny za przedmiot	dr Tomasz Kąkol	
	Prowadzący zajęcia z przedmiotu		

Formy zajęć							
	Forma zajęć	Wykład	Ćwiczenia	Laboratorium	Projekt	Seminarium	RAZEM
	Liczba godzin zajęć	30.0	0.0	0.0	0.0	0.0	30
	W tym liczba godzin zajęć na odległość: 0.0						

Aktywność studenta i liczba godzin pracy					
	Aktywność studenta	Udział w zajęciach dydaktycznych, objętych planem studiów	Udział w konsultacjach	Praca własna studenta	RAZEM
	Liczba godzin pracy studenta	30	0.0	20.0	50

Cel przedmiotu	Pogłębienie rozumienia zagadnień ontologicznych dzięki szczegółowemu zapoznaniu się z kilkoma reprezentatywnymi podejściami do ontologii: naturalistyczną ontologią W. V. O. Quinea i ontologią egzystencjalną R. Ingardena, z licznymi odwołaniami do innych klasyków w tle oraz wstępem lingwistyczno (badania Ch. H. Kahna) logicznym do analizy bytu. Wyróżnione miejsce przyznano ontologii czasu.

Efekty uczenia się przedmiotu	Efekt kierunkowy	Efekt z przedmiotu	Sposób weryfikacji i oceny efektu
	[FILOZL3_K01] Ma świadomość zakresu posiadanej przez siebie wiedzy i posiadanych umiejętności, rozumie potrzebę ciągłego dokształcania się i rozwoju zawodowego	Ma świadomość zakresu posiadanej przez siebie wiedzy i posiadanych umiejętności, rozumie potrzebę ciągłego dokształcania się i rozwoju zawodowego w obrębie ontologii	[SK4] test/egzamin - ustny lub pisemny
	[FILOZL3_U05] Poprawnie stosuje poznaną terminologię filozoficzną	Poprawnie stosuje poznaną terminologię filozoficzną w obrębie ontologii	[SU4] test/egzamin - ustny lub pisemny
	[FILOZL3_U07] Analizuje argumenty filozoficzne, identyfikuje ich kluczowe tezy i założenia	Analizuje argumenty filozoficzne, identyfikuje ich kluczowe tezy i założenia w obrębie ontologii	[SU4] test/egzamin - ustny lub pisemny
	[FILOZL3_W05] Ma uporządkowaną znajomość i rozumie główne kierunki w obrębie bloków subdyscyplin filozoficznych: 1) logika, metafizyka, epistemologia, filozofia umysłu lub 2) etyka, filozofia polityki, filozofia społeczna lub 3) estetyka, filozofia kultury	Ma uporządkowaną znajomość i rozumie główne kierunki w obrębie ontologii	[SW4] test/egzamin - ustny lub pisemny
	[FILOZL3_W09] Zna podstawowe metody badawcze i strategie argumentacyjne właściwe dla jednego z bloków głównych subdyscyplin filozoficznych: 1) logika, metafizyka, epistemologia, filozofia umysłu lub 2) etyka, filozofia polityki, filozofia społeczna, lub 3) estetyka, filozofia kultury	Zna podstawowe metody badawcze i strategie argumentacyjne w obrębie ontologii	[SW4] test/egzamin - ustny lub pisemny
Treści przedmiotu	Lingwistyczne podejście do bytu: czasownik być i jego funkcje. Typy ontologii odpowiadające typom tzw. zdań jądrowych (kernel sentences). Parę przydatnych narzędzi i pojęć logicznych (zbiór w sensie dystrybutywnym i kolektywnym, modyfikacje być i odmiany modalności, zagadnienie tzw. możliwych światów). Dwa paradygmaty ontologiczne: naturalistyczny i antynaturalistyczny. Podejście W. V. O. Quinea jako przykład naturalistycznie zorientowanej ontologii i jej tezy (być = istnieć, modalny redukcjonizm, quineowanie, kryterium tzw. zaangażowania ontologicznego [ontological commitment], spór o podstawy matematyki jako spór ontologiczny, tzw. ontologia 4D, naturalistyczny platonizm [!] Quinea, interpretacje redukcyjne, nieokreśloność referencji, ultrastrukturalizm, realizm wewnętrzny). Podejście R. Ingardena jako przykład antynaturalistycznie zorientowanej ontologii, wchodzącej w tzw. spór o istnienie świata: Spór realizm-idealizm i miejsce w nim ontologii Ingardena, specyfika podejścia filozoficznego a nauki szczegółowe, ontologia jako ogólna teoria możliwości (i konieczności, niemożliwości), możliwości czyste i empiryczne, metoda ontologii, metafizyka jako nauka o istocie przedmiotów faktycznych, trzy grupy zagadnień ontologicznych (egzystencjalne, formalne i materialne), Ingardena teoria istnienia: sposoby istnienia i momenty bytowe, Ingardena teoria istnienia w czasie i czasu, trzy kategorie przedmiotów czasowo określonych (zdarzenia, procesy, przedmioty trwające w czasie), przejście sporu o istnienie świata w spór o istnienie czasu. Spór endurantyzm-perdurantyzm. Procesualizm Whiteheada. Pozytywizm, dualizm i negatywizm ontologiczny osobliwie rozumiany, czyli ontologia negacji (i nicości?). Tzw. ontologia sytuacji i jej problemy, m.in. argument (z) procy (ew. wyrzutni).		
Wymagania wstępne i dodatkowe	Zaliczony II rok filozofii, znajomość rudymentów ontologii		
Sposoby i kryteria oceniania osiąganych efektów uczenia się	Sposób oceniania (składowe)	Próg zaliczeniowy	Składowa oceny końcowej
		50.0%	100.0%
Zalecana lista lektur	Podstawowa lista lektur	Ingarden, R., Spór o istnienie świata, t. I, Warszawa: PWN 1960(wyd. 2) (tylko ontologia egzystencjalna) lub 1987(wyd. 3) Kahn, Ch., Język i ontologia, tł. B. Żukowski, Kęty: Wydawnictwo Marek Derewiecki 2008 Quine, W. V., Rzeczy i ich miejsce w teoriach, tł. T. Szubka, w: (red.) T. Szubka, Metafizyka w filozofii analitycznej, Lublin: TN KUL 1995, s. 31-51 Quine, W. V., O tym, co istnieje, w: Z punktu widzenia logiki, tł. B. Stanosz (różne wydania)	

	Uzupełniająca lista lektur	Biłat, A., (red.), Aporie ontologii sytuacji, Lublin: UMCS 2009 Gawroński, A., Kiedy być znaczy istnieć? Z archeologii pytań metafizycznych, Znak-Idee, nr 2 (1990), s. 3-18 Kąkol, T., Ingardenowska ontologia czasu i procesu a prezentyzm, "Filozofia Nauki", 2(82)/2013, s. 117-129 Kąkol, T., Monadologia Leibniza dziś, "Studia Philosophica Wratislaviensia", vol. XIII (2018), fasc. 1, s. 39-53 Kobiela, F., Problem szczelinowości w fenomenologii Romana Ingardena, w: (red.) A. Węgrzecki, W kręgu myśli Romana Ingardena, Kraków: WAM 2011, s. 90-113 Lewis, D., Światy możliwe, tł. U. Żegleń, w: (red.) T. Szubka, Metafizyka w filozofii analitycznej, Lublin: TN KUL 1995, s. 127-135 Perzanowski, J., Byt, Studia Filozoficzne, nr 6-7 (271-272), s. 63-85 Perzanowski, J., Logiki modalne a filozofia, Kraków: Nakładem UJ 1989 [to samo w: J. Perzanowski (red.), Jak filozofować? Studia z metodologii filozofii, Warszawa: PWN 1989], cz. I, r. 1 (Modalności) Piwowarczyk, M., Bóg i stawanie się [praca doktorska o Whiteheadzie], Lublin: TN KUL 2008 Rosiak, M., W sprawie (do)wolności w ontologii (w świetle niektórych poglądów), Kwartalnik Filozoficzny, t. XXXI (2003), z. 4, s. 79-91 Stalnaker, R. C., Światy możliwe, tł. T. Szubka, U. Żegleń, w: (red.) T. Szubka, Metafizyka w filozofii analitycznej, Lublin: TN KUL 1995, s. 137-154 Stróżewski, W., Ontologia (dowolne wydanie) [o negacji i nicości] Jak zwykle, zainteresowanym mogę polecić jeszcze więcej
	Adresy eZasobów	
Przykładowe zagadnienia/ przykładowe pytania/ realizowane zadania		
Praktyki zawodowe w ramach przedmiotu	Nie dotyczy	

Dokument wygenerowany elektronicznie. Nie wymaga pieczęci ani podpisu.